

## "ועשית שלחן עצי שטים"

# שלחנו של אדם מכפר כקטורת על לשון הרע: שלח"ן נוטריקון - ש'חלת ל'בונה ח'לבנה נ'טף

בפרשתנו פרשת תרומה (שמות כה-כג):  
"ועשית שלחן עצי שטים אמתים ארכו ואמה רחבו  
ואמה וחצי קומתו, וצפית אתו זהב טהור ועשית לו  
זר זהב סביב, ועשית לו מסגרת טופח סביב, ועשית  
זר זהב למסגרתו סביב".

ב"חומת אנך" להגה"ק החיד"א (אות ה) מביא  
בשם אחד מן הראשונים רבינו אפרים ז"ל, הטעם  
שנסמכה מצות עשיית השלחן למצות עשיית  
הארון (שם כה-י): "ועשו ארון עצי שטים", לרמז  
שצריך לומר דברי תורה על השלחן, כמו ששינונו  
במשנה (אבות פ"ג מ"ג):

"רבי שמעון אומר, שלשה שאכלו על שלחן  
אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי  
מתים, שנאמר (ישעיה כח-ח) כי כל שלחנות מלאו  
קיא צואה בלי מקום, אבל שלשה שאכלו על שלחן  
אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו משלחנו  
של מקום ברוך הוא, שנאמר (יחזקאל מא-כב) וידבר  
אלי זה השלחן אשר לפני ה'".

### משלחן בית המקדש נמשכות ברכות לכל השלחנות

ויש להוסיף תבלין לדברי רבינו אפרים על פי  
המבואר בזוהר הקדוש (פרשתנו קנג): כי משלחן  
בית המקדש שהיה עליו לחם הפנים, נמשכו ברכות  
ומזונות לכל שלחנות ישראל, אמנם התנאי לכך  
הוא שיאמרו דברי תורה על השלחן, כדי שתחול  
עליו מעין קדושת השלחן שהיה בבית המקדש,  
והנה הם דברי הזוהר בתרגום ללשון הקודש:

"פתח רבי ייסא ואמר, ועשית שלחן עצי  
שטים וגו', שלחן זה קיים בתוך המשכן, וברכה  
של מעלה שורה עליו, וממנו יוצא מזונות לכל  
העולם... ולכן צריך להיות עליו לחם תמיד,  
שתהיה תמיד הברכה של מעלה נמצאת עליו,  
ומתוך אותו שלחן יוצאים ברכות ומזונות לכל  
שאר שלחנות העולם המתברכים בגללו.

שלחן של אדם צריך להיות כך לפניו בשעה  
שמברך את הקב"ה, כדי שתשרה עליו הברכה  
מלמעלה ולא יראה בריקנות... והרי כבר קבעו

החברים, שלחן שלא נאמר עליו דברי תורה, עליו  
כתוב (ישעיה כח-ה) כי כל שלחנות מלאו קיא צואה  
בלי מקום, ואסור לברך על אותו שלחן. מהו הטעם,  
משום שיש שלחן ויש שלחן, שלחן הוא שמסדרים  
לפני הקב"ה למעלה, והוא עומד תמיד לסדר בו  
דברי תורה... ועל שלחן זה כתוב (יחזקאל מא-כב) זה  
השלחן אשר לפני ה'".

הנה כי כן זכינו להבין ביתר שאת את דברי  
רבינו אפרים, שנסמכה עשיית השלחן לעשיית  
הארון לרמז על מה ששינונו במשנה: "שלשה  
שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה  
כאלו אכלו משלחנו של מקום". כי בזכות אמירת  
דברי תורה על השלחן, שורה עליו מעין קדושת  
השלחן של בית המקדש, ונמשכים משם ברכות  
ומזונות לשלחנו של אדם, והרי זה ממש: "כאלו  
אכלו משלחנו של מקום", כי משם נמשך שפע של  
ברכות ומזונות לשלחנו.

### "כאלו אכלו מזבחי מתים" - שנתגלגלו בתוך המאכלים

והנה משנה זו כיון שבאה לידינו דבר בעתו מה  
טוב, לבאר מאמרו של התנא האלקי רבי שמעון  
בר יוחאי, שהוא נוגע לכל אחד אשר נפשו אוותה  
להמשיך שפע משלחנו של מקום: "רבי שמעון  
אומר, שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו  
דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי מתים... אבל שלשה  
שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאלו  
אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא, שנאמר וידבר  
אלי זה השלחן אשר לפני ה'".

נקדים מה שהביא בספר "באר חיים" על הגדה  
של פסח (בד"ה יקר בעיני ה') בשם הבעש"ט הקדוש  
זי"ע, שדקדק בלשון המשנה: "שלשה שאכלו על  
שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו  
מזבחי מתים", כי הן אמת שיש בזה פגם גדול שלא  
דיברו דברי תורה על השלחן, אבל איזה קשר יש  
לכך עם המתים שיוצדק לומר על זה: "כאלו אכלו  
מזבחי מתים". והביא על כך הביאור בשמו:

"אמר הבעש"ט זללה"ה, שלשה שאכלו על  
שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו

מזבחי מתים, פירוש כי המת מתגלגל במאכל אדם  
כדי שיאמרו עליו דברי תורה, ועל ידי זה מחיה אותו  
המת שהיה בגלגול זה, אבל אם לא אמרו דברי תורה,  
אז הוא זוכה אותו המת המגולגל במאכל זה ומשליך  
אותו לדומם, וזהו שאמר מזבחי מתים".

ויש להרחיב בכיבור דבריו הקדושים, על פי  
מה שדרשו בגמרא (ברכות יח.) על הכתוב (קהלת  
ט-ה): "כי החיים יודעים שימותו, אלו צדיקים  
שבמיתתן קרויין חיים", ואמרו עוד (שם): "והמתים  
אינם יודעים מאומה, אלו רשעים שבחיהן קרויין  
מתים". נמצא כי הנשמות שחטאו ונתגלגלו בתוך  
המאכלים הם בבחינת מתים.

ומזה נשכיל להבין כי תכלית אמירת דברי  
תורה על השלחן היא, לתקן את נשמות המתים  
שנתגלגלו בתוך המאכלים כדי שיהיו בבחינת  
חיים, ואם לא אמרו דברי תורה על השלחן  
לתקנם, הרי נשארו נשמות אלו במיתתם בתוך  
המאכלים בלי שום תיקון, לכן האוכלים מאכלים  
אלו בלי לתקנם בדברי תורה הרי זה: "כאלו אכלו  
מזבחי מתים".

### "שלחנו של אדם מכפר עליו"

חשבתי דרכי לבאר איזה סוג של חוטאים  
מתגלגלים בתוך המאכלים, שהחובה מוטלת עלינו  
לתקנם באמירת דברי תורה על השלחן, על פי מה  
ששינונו בגמרא (ברכות נה.) כי המאריך על שלחנו  
זוכה לאריכות ימים, ומפרש הטעם לכך: "דלמא  
אתי עניא ויהיב ליה". פירוש, שמא יבוא עני לאכול  
על שלחנו ועל ידי זה יזכה לכפרת עוונות.

ומביא ראייה ששלחנו של אדם מכפר ממנה  
שכתוב בנבואת יחזקאל שראה צורת בית המקדש  
השלישי (יחזקאל מא-כב): "המזבח עץ שלוש אמות  
גבוה וארכו שתי אמות... וידבר אלי זה השלחן אשר  
לפני ה'". מקשה על כך בגמרא: "פתח במזבח וסיים  
בשלחן". ומתריץ: "רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי  
תרוייהו, כל זמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על  
ישראל, ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו".

**גמרא: "כל זמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו"**

**חקירה: שלחנו של אדם מכפר כמזבח החיצון שהקריבו עליו קרבנות או כמזבח הפנימי שהקטירו עליו קטורת**

**הגר"א מווילנא זי"ע: שלח"ן ראשי תיבות ש'חלת ל'בונה ח'לבנה נ'טף, לרמז שמכפר כמזבח הקטורת**

**מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע: "וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה', כמזבח הקטורת שהיה בפנים לפני ה'**

לפי זה מבאר הגר"א כי מה שאמרו בגמרא: "כל זמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו", הכוונה בזה כי שלחנו של אדם יש לו כח לכפר כמזבח הקטורת, ונרמז ענין זה בשם שלח"ן שהוא נוטריקון ש'חלת ל'בונה ח'לבנה נ'טף, ארבעה סממנים המפורשים בתורה.

## הטעם שנתפרשו בתורה רק ד' סממנים

אך עדיין צריך ביאור מדוע נרמזו בשם שלח"ן רק ד' סממנים אלו המפורשים בתורה, זאת ועוד, מדוע באמת אינם מפורשים בתורה רק ד' סימנים אלו. ואחרי החיפוש מצאתי כי הגר"א עצמו עמד על כך בפירושו "ביאור הגר"א" על שיר השירים (פרשה ג פסוק ו), שכתב שם רמז זה בשם שלח"ן, שהוא נוטריקון ד' סממנים המפורשים בתורה ללמדנו שהוא מכפר כמזבח הקטורת. והוסיף על זה בלשון קדשו: "ואף שהיו י"א סממנים, היינו - שבעה היו מיני בשמים וארבעה סממנים היי"א".

ובהשקפה ראשונה דבריו סתומים, כי הן אמת ששאר השבעה היו רק מיני בשמים, אולם מכיון שגם הם חלק בלתי נפרד מהקטורת, מדוע אינם מפורשים בתורה ואינם נרמזים בשם שלח"ן, ומהו ההבדל אם הם סממנים או בשמים. אמנם בכגון דא כבר אמרו (מגילה ו): "יגעתי ומצאתי תאמן".

ונראה ברור כי הגר"א נתכוון לדברי הרמב"ן (שמות ל-לד), שהביא הגמרא שנתרבו עוד שבעה מינים לקטורת, ותמה על כך: "ויש לתמוה ולמה לא יזכרו הכתוב". והאריך לבאר כי ד' סממנים המפורשים בתורה הם עיקר הקטורת, כי מטבעם כאשר מניחים אותם על גחלת של אש הם מעלים ענן עשן, וזהו עיקר הקטורת כמבואר בגמרא (כריתות ו): "מה לשון קטורת דבר שקוטר ועולה". אבל שאר שבעת הסממנים שנתרבו, הם רק מיני בשמים כדי להוסיף ריח טוב לקטורת, והנה מעט מהדברים בלשון קדשו:

ידי שאדם אוכל על שלחנו בשר של בעל חי לשם שמים, נכללת החיות של הבעל חי בתוך האדם ונעשית חלק בלתי נפרד ממנו, ועל ידי זה מתעלה הבעל חי למדרגת אדם המדבר, ויש לו תיקון יותר גדול מהקרבנות על המזבח.

אולם בא וראה מה שמצינו חידוש גדול במשנתו הטהורה של הגר"א מווילנא זי"ע, כפי שהביא בשמו בספר "קול אליהו" (אות קפז), שמבאר הגמרא הנ"ל (ברכות נה):

**"פתח מזבח וסיים בשלחן וכו', כל זמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו. יש לבאר על פי רמז, דהנה מן הי"א סממני הקטורת נתפרשו במקרא רק ארבעה מהם והשאר אתיא מדרשא, והנה הארבעה המפורשים במקרא הם ש'חלת ל'בונה ח'לבנה נ'טף וסימנם שלח"ן, לרמז על שלחנו של אדם שמכפר".**

ביאור דבריו הקדושים כי בפרשת הקטורת כתוב (שמות ל-לד): "ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבונה זכה בד בבד יהיה, ועשית אותה קטורת רוקח מעשה רוקח ממולח טהור קודש". ופירש רש"י: "נטף הוא צרי, ועל שאינו אלא שרף הנוטף מעצי הקטף קרוי נטף... ושחלת שורש בושם חלק ומצהיר כצפורן, ובלשון המשנה קרוי צפורן". הרי שלא נזכרו בתורה רק ארבעה סממני הקטורת: נטף, שחלת, חלבנה, לבונה.

אלא שחכמינו ז"ל דרשו בגמרא (כריתות ו): להוסיף עוד ז' סממנים, כמו שפירש רש"י (שם): "מכאן למדו רבותינו י"א סממנין נאמרו לו למשה בסיני, [קח לך סמים] מיעוט סמים שנים, נטף ושחלת וחלבנה שלשה, הרי חמשה, סמים לרבות עוד [חמשה] כמו אלו הרי עשרה, ולבונה הרי אחד עשרה, ואלו הן, הצרי, והצפורן, החלבנה, והלבונה, מור, וקציעה, שבולת נרד, וכרכום... הקושט, והקילופה והקנמון".

כלומר מה שכתב בתחילת הפסוק: "המזבח עץ", אין הכוונה על המזבח אלא על השלחן כמו שכתוב בסוף הפסוק: "וידבר אלי זה השלחן", ומה שמכנה אותו מזבח הוא כדי ללמדנו שבזמן הזה שלחנו של אדם מכפר כמזבח. וכן מפורש בגמרא (חגיגה כז., מנחות זז.) כי השלחן אף שהיה מצופה זהב נקרא "עץ", ומביא ראייה ממה שכתוב ביחזקאל: "המזבח עץ" והכוונה בזה על השלחן, ומה שנקרא מזבח הוא כדי ללמדנו שמכפר כמזבח.

והעיר המהרש"א בחידושי אגדות (מנחות שם), כי מלשון הגמרא (ברכות שם): "דלמא אתי עניא ויהיב ליה", משמע שהכנסת אורחים לאכול על שלחנו מכפרת כמזבח, ואילו מלשון המשנה (אבות הנ"ל): "שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאלו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא, שנאמר וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'". משמע שדברי תורה על השלחן מכפר עליו, שהרי מביא על כך הפסוק ביחזקאל: "וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'", שפתח שם במזבח ללמדנו ששלחנו של אדם מכפר כמזבח.

ותירץ ב"עיון יעקב" על העין יעקב (מנחות שם): "ובאמת לא קשה מידי דשניהם כאחד טובים כדכתיב (משלי טז-יז) בחסד ואמת יכופר עון, חסד זו מתנות עניים, ואמת זו תורה דכתיב (משלי כג-כד) אמת קנה". וצריך ביאור להבין ענין הצורך בשתי הכפרות על שלחנו של אדם, על ידי הכנסת אורחים ואמירת דברי תורה.

## שלח"ן נוטריקון ש'חלת ל'בונה ח'לבנה נ'טף

כדי לבאר כל זה נקדים מה שיש לחקור על מה שאמרו בגמרא: "כל זמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו", האם שלחנו של אדם מכפר כמזבח החיצון של נחושת, שהיה בעזרה מחוץ להיכל והקריבו עליו כל הקרבנות, או שהוא מכפר כמזבח הפנימי של זהב שהיה בתוך ההיכל והקטירו עליו קטורת.

ונראה לפתור חקירה זו ממה שהביא הרמ"א בשלחן ערוך (או"ח סימן קסז סעיף ה) דברי ה"בית יוסף" בשם "שבלי הלקט" (סימן קמא): "מצוה להניח על כל שלחן מלח קודם שיבצע, כי השלחן דומה למזבח והאכילה כקרבן, ונאמר (ויקרא ב-ג) על כל קרבן תקריב מלח". הרי לנו דברים מפורשים כי אכילת האדם על השלחן היא כקרבן, ומוכח מזה כי שלחנו של אדם הוא כמזבח החיצון שהקריבו עליו קרבנות.

ומצינו ביאור על כך ב"פנים יפות" (בראשית ג-ד), כי תכלית הקרבת הקרבן על המזבח היא להעלות ניצוצי הקדושה שבתוך הבעל חי לה', ועל

**קרבנך תקריב מלח**. הרי מבואר כי השלחן דומה למזבח שהקריבו עליו קרבנות.

ונראה ליישב מקחם של צדיקים מאורי עולם הגר"א ומרן מהרי"ד זי"ע, שאין כוונתם לומר כי שלחנו של אדם שאוכל עליו הוא רק כמזבח הקטורת, אלא עצם אכילת האדם היא כאכילת המזבח החיצון שהקריבו עליו קרבנות, אולם השלחן שאוכלים עליו הוא כנגד מזבח הפנימי שהקטירו עליו קטורת, ולכן נרמזו ראשי התיבות של ד' סממני הקטורת בתיבת שלח"ן.

יש להוסיף כי רעיון זה מדויק בלשון הרמ"א שכתב: **"כי השלחן דומה למזבח והאכילה כקרבן"**, ולפי ביאורנו כוונתו: **"כי השלחן דומה למזבח"** – היינו השלחן עצמו, **"והאכילה כקרבן"** – היינו פעולת אכילת האדם היא כקרבן הקרב על המזבח שהוא בבחינת אכילת המזבח. נמצא כי אכילת האדם על שלחנו היא כשני המזבחות גם יחד - מזבח החיצון שהקריבו עליו קרבנות ומזבח הפנימי שהקטירו עליו קטורת.

נפלא לצרף בזה ראייה ברורה, כי שלחנו של אדם הוא כמזבח החיצון שהקריבו עליו קרבנות וכמזבח הפנימי שהקטירו עליו קטורת, ממה שכתב הגה"ק בעל **"בן איש חי"** בספרו **"עוד יוסף חי"** (פרשתנו ד"ה ועשית שלחן) בשם המקובל האלקי הרש"ש - רבינו שלום שרעבי זי"ע, וזה לשון קדשו:

**"השלחן הוא במקום המזבח כמו שאמרו רבותינו ז"ל, בזמן בית המקדש מזבח מכפר ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו, גם נודע כי בזמן שביית המקדש קיים היה לנו שתי מזבחות, שהוא פנימי להקריב קטורת, וחיצון לקרבנות עולות ותמידין ומוספין, ולכן הורה לנו רבינו הרש"ש ז"ל, שכל אדם יהיה נזהר ללמוד על שלחנו בתוך הסעודה פרשת הקטורת ופרק איזהו מקומן, שהוא במקום שני מזבחות הנזכרים."**

## שלחנו של אדם מכפר על לשון הרע

בדרך זו במסילה נעלה להתבונן במה שאמרו רבי יוחנן ורבי אלעזר: **"כל זמן שביית המקדש קיים מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו"**. והנה לפי מה שנתבאר כי שלחנו של אדם מכפר עליו כמזבח הקטורת, נמצא כי אם נרצה לדעת על איזה חטא שלחנו של אדם מכפר, עלינו לברר תחילה על מה הקטורת מכפרת.

והנה מה ששנינו על כך בגמרא (יומא מד.) שמפרש מה שנאמר בעבודת הכהן גדול ביום הכיפורים (ויקרא טז-יז): **"וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל - איזהו כפרה ששוא לו**

**בעש"ט זי"ע: החוטאים מתגלגלים במאכלים, ואם לא אמרו דברי תורה לתקנם, כאלו אכלו מזבחי מתים**

**מאחר שהקטורת מכפרת על לשון הרע, לכן גם השלחן שהוא כמזבח הקטורת מכפר על לשון הרע**

**דרכם של בעלי לשון הרע לרכל בשעת הסעודה, לכן צריך לתקן באותו מקום באמירת דברי תורה על השלחן**

**הקב"ה מסבב: "שלשה שאכלו על שלחן אחד", כדי שיתקנו שלשה שמתו בלשון הרע ונתגלגלו במאכלים**

החיצון שהקריבו עליו קרבנות, אלא הכוונה בזה על מזבח הפנימי שהקטירו עליו קטורת, כפי שנרמז בתיבת שלח"ן שהוא נוטריקון ד' הסממנים שנזכרו בכתוב.

ישמח לב מבקשי ה' מה שמצינו בענין זה פנינה יקרה במשנתנו הטהורה של כ"ק מרן רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע, [הובא ב"לקט אמרי קודש" פרשת חקת ד"ה אז ישיר, ובהגדה של פסח ד"ה שפוך חמתך], שעמד בדברי קדשו על חקירה זו, האם שלחנו של אדם הוא כמזבח החיצון שהקריבו עליו קרבנות.

ולכאורה משמע כן ממה שהשוו חכמינו ז"ל אכילת המזבח לאכילת אדם, כמו ששנינו בגמרא (זבחים יג:) על הפסוק (ויקרא ז-יח): **"ואם האכל יאכל - בשתי אכילות הכתוב מדבר, אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח"**. הרי מצינו כי הקרבת המזבח נקראת בשם אכילת המזבח כאכילת אדם, או שמא אכילת האדם כמזבח הפנימי שהקטירו עליו קטורת.

ופתר חקירה זו ממה ששנינו בגמרא (יומא נח:) על הפסוק (ויקרא טז-יח): **"ויצא אל המזבח אשר לפני ה', זה מזבח הזהב"**. ופירש רש"י: **"דאילו מזבח החיצון לאו לפני ה' הוא"**. פירוש, כי המזבח החיצון היה בעזרה מחוץ להיכל, ואילו המזבח הפנימי היה בתוך ההיכל. אם כן מאחר שהפסוק המשווה את השלחן למזבח אומר: **"וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'"**, הרי מבואר כי שלחנו של אדם הוא כמזבח הפנימי שעליו נאמר **"לפני ה'"** עכדה"ק. והרי זה מתאים לדברי הגר"א כי שלחנו של אדם הוא כמזבח הפנימי.

## השלחן עמד בהיכל כנגד מזבח הקטורת

אלא שעתה מוטלת עלינו חובת הביאור ליישב, מה שמצינו סתירה לכך מדברי הרמ"א הנ"ל, שהביא בשם **"שבלי הלקט"** בלשון קדשו: **"מצוה להניח על כל שלחן מלח קודם שיבצע, כי השלחן דומה למזבח והאכילה כקרבן, ונאמר על כל**

**"ואולי יאמר הכתוב קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה, סמים רבים, ולבונה זכה, ולא יקפיד רק באלה הארבע, כי בהם ענן עשן הקטורת עולה, רק צוה שיתן עמהם סמים רבים אשר להן ריח טוב, כדי שיהיה בתמורת עשנו מבושם, ולכן לא פירש המשקל וכמה יקטיר ממנה, כי לא הקפיד רק שיהיו אלה הארבעה בשוה, ושיוסיף עמהם עוד סמים טובים להקטיר"**.

מעתה ירווח לנו להבין החידוש של הגר"א, כי שלח"ן נוטריקון ד' סממנים המפורשים בתורה: **"שחלת ליבונה חלבנה נטף"**, כי הם עיקר הקטורת בהיותם מעלים ענן של אש, ושאר הסימנים אינם אלא בשמים להנעים את הריח של הקטורת, ללמדנו ששלחנו של אדם מכפר כמזבח הקטורת.

יש לציין מה שהביא ב"אגרא דפרקא" (סימן רטו) רמז זה בשם המקובל האלקי רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע: **"ואמר לי כבוד מחותני הרב הקדוש המקובל מוה"ר צבי הירש [מזידיטשוב] שליט"א, שהסממנים המפורשים בתורה בסממני הקטורת הם גם כן בראשי תיבות שלח"ן, ש'חלת ליבונה חלבנה נטף"**.

והוסיף על כך ה"אגרא דפרקא" רמז נפלא: **"והנה תשכיל ותדע דרגין דהצלחת כנסת ישראל מרומז בראשי תיבות שלח"ן (שיר השירים ו-י) מי זאת הנשקפה כמו שחר, יפה כלבנה, ברה כחמה, איומה כנדגלות, הנה ש'חר ליבונה ח'מה נ'דגלות ראשי תיבות שלח"ן"**. ויש לומר הביאור בזה, שהקב"ה משבח את כנסת ישראל בד' שבחים שסימנם שלח"ן, לרמז על מעלתם שמקדשים השלחן שאוכלים עליו בקדושת הקטורת, שסימנם שלח"ן - ש'חלת ליבונה חלבנה נטף.

## שלחנו של אדם מכפר כמזבח הקטורת

והנה כאשר נתבונן נראה כי בדברי הגר"א טמון חידוש גדול, כי לפי דבריו מה שפתח הכתוב במזבח וסיים בשלחן, ללמדנו ששלחנו של אדם מכפר בגלות כמזבח, אין הכוונה בזה על מזבח

התשובה הוא: "להשיב רבים מעון כאשר תשיג ידו". והביא ראייה לכך מדברי דוד המלך שהתפלל לה' (תהלים נא-ג): "חנני אלקים כחסדך כרוב רחמיך מחה פשעי, הרב כבסני מעווי ומחטאתי טהרני... אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו".

הנה כי כן מטעם זה מסבב הקב"ה ברוב רחמיו שיזדמנו שלושה בני אדם שנכשלו בלשון הרע על שלחן אחד, כדי שיעשו תשובה באותו מקום על ידי שידברו דברי תורה, ועל ידי שיאמרו דברי תורה על השלחן ויתקנו את המתים שחטאו בלשון הרע ונתגלגלו במאכלים, יזכו גם הם לתיקון על לשון הרע שנכשלו בו.

ולפי זה מבואר היטב מה שאמר רשב"י: "שלשה שאכלו על שלחן אחד, ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי מתים", כי שלשת המתים שמתו על ידי חטא לשון הרע ונתגלגלו בתוך המאכלים, אין להם תיקון ונשארו במיתתם. ועל זה הוסיף לומר: "אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא, שנאמר וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'".

הזכיר בכוונה תחילה פסוק זה שנאמר בנבואת יחזקאל: "וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'", אשר מזה למדו בגמרא כי שלחנו של אדם מכפר עליו כמזבח, והיינו כמזבח הפנימי שהקטירו עליו קטורת שהיה "לפני ה'", וכמו שביאר הגר"א כי שלחן נוסריקון ש'חלת ליבונה ח'לבנה נ'טף, לרמז ששלחנו של אדם הוא כמזבח הקטורת, ומאחר שקטורת מכפרת על לשון הרע הרי גם שלחנו של אדם מכפר על לשון הרע.

מעתה יאירו עינינו להבין ענין שתי הכפרות על שלחנו של אדם, כפרה אחת מה שאמרו בגמרא (ברכות נה). שצריך להאריך על השלחן בסעודה: "דילמא אתי עניא ויהיב ליה", ומפרש שם כי בזכות זה שלחנו של אדם מכפר עליו. וכן מבואר ברש"י (חגיגה כז. ד"ה שולחנו): "שולחנו של אדם מכפר עליו בהכנסת אורחים". כפרה שניה מה ששינו במשנה שצריך לומר דברי תורה על השלחן.

ולפי האמור הביאור בזה, כי מה שאמרו ששלחנו של אדם מכפר בזכות הכנסת אורחים, הרמז בזה על הכנסת אורחים המתים, שחטאו בלשון הרע ונתגלגלו במאכלים, ותיקונם הוא באמירת דברי תורה על השלחן שמכפר על לשון הרע, ובזכות תיקון זה זוכה גם האדם האומר דברי התורה לכפרה על חטא לשון הרע, נמצא כי שני התיקונים - הכנסת אורחים ודברי תורה על השלחן, עולים בקנה אחד להשלים את הכפרה על שלחנו של אדם.

לפי האמור נראה כי המתים הללו חטאו בלשון הרע, כדרכם של בעלי לשון הרע שמדברים בשעת הסעודה, ולכן מביא אותם הקב"ה בגלגול בתוך המאכלים, כדי שיזכו לקבל תיקון באותו פרק ובאותו מקום שחטאו. והנה עיקר התיקון הוא על ידי עסק התורה, כמו ששינו בגמרא (ערכין טו): "מה תקנתו של מספרי לשון הרע, אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה". אולם הלא המתים שנתגלגלו במאכלים אינם יכולים לתקן את עצמם על ידי לימוד התורה.

לכן מסבב הקב"ה ברוב רחמיו שיזדמנו שלושה בני אדם על שלחן זה, שגם הם צריכים תיקון על מה שחטאו בלשון הרע, כי מי הוא זה שיכול לומר על עצמו, שאינו נכלל במה ששינו בגמרא (ב"ב קסד): "שלש עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום, הרהור עבירה, ועיון תפלה, ולשון הרע, לשון הרע סלקא דעתך, אלא אבק לשון הרע".

והנה תיקונם של השלושה הוא שידברו דברי תורה על השלחן שמכפר על לשון הרע כמזבח הקטורת, ועל ידי זה יתקנו גם את המתים שחטאו בלשון הרע, והרי זה על דרך שכתוב בפרשת משפטים (שמות כא-ג): "והאלקים אנה לידו", ופירש רש"י שהקב"ה מזמין אחד שהרג בשוגג ואחד שהרג במזיד לפונדק אחד כדי שיקבלו שניהם תיקונם, כן מזמין הקב"ה את השלושה לאכול על שלחן אחד כדי שיתקנו את עצמם וגם את המתים שנתגלגלו במאכלים.

ונראה להוסיף פרפרת נאה מה שדקדק רשב"י לומר: "שלשה שאכלו על שלחן אחד", וצריך ביאור מדוע מזמין הקב"ה דוקא שלשה לתקן המתים שחטאו בלשון הרע. ויש לומר כי רשב"י אזל בזה לשיטתו במדרש שוחר טוב (תהלים מזמור יב ד"ה יכרת ה'): "אמר רבי שמעון בן יוחאי, למה נקרא לשון הרע תליתאי, שהוא הורג שלשה, האומרו, והמקבלו, והנאמר עליו".

והביאור בזה כי גם מי שמדברים עליו לשון הרע צריך תיקון, שנסתבב על ידו חטא לשון הרע להרוג את האומרו והמקבלו, כי אם לא היה בו פגם לא היו מדברים עליו לשון הרע, ולכן מסבב הקב"ה שישבו שלשה על שלחן אחד, כדי לתקן בכך שלשה מתים הללו שמתו על ידי חטא לשון הרע ונתגלגלו בתוך המאכלים.

## מתנאי התשובה: "להשיב רבים מעון"

יש להוסיף תבלין לפי מה שכתב רבינו יונה ב"שערי תשובה" (שערי א' העיקר העשרים), כי מתנאי

ולביתו ולאחיו הכהנים ולכל קהל ישראל, הוי אומר: זה הקטרת הקטורת". מתפלא על כך בגמרא: "וקטורת מכפרת".

ומתוך: "אין דהא תני רבי חנניא למדנו לקטורת שמכפרת, שנאמר (במדבר יז-יב) ויתן את הקטרת ויכפר על העם, ותנא דבי רבי ישמעאל על מה קטורת מכפרת, על לשון הרע, יבוא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי". הרי מבואר כי הקטורת מכפרת על לשון הרע, ומזה נשיכיל להבין חידוש גדול כי מה שאמרו: "ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו", הכוונה בזה שהוא מכפר על לשון הרע.

יש להוסיף תבלין מדוע שלחנו של אדם מכפר דוקא על לשון הרע, על פי מה שכתוב באזהרה שלא לדבר לשון הרע (ויקרא יט-טז): "לא תלך רכיל". ופירש רש"י:

"ותרגומו לא תיכול קורצין, כמו (דניאל ג-ח) ואכלו קורציהון די יהודאי, (ברכות נח). אכל קורצא בי מלכא. נראה בעיני שהיה משפטם לאכול בבית המקבל דבריהם שום הלעטה, והוא גמר חיזוק שדבריו מקויימים ומעמידם על האמת, ואותה הלעטה נקראת אכילת קורצין לשון (משלי ו-ג) קורץ בעיניו, שכן דרך כל הולכי רכיל לקרוץ בעיניהם, ולרמוז דברי רכילותן שלא יבינו שאר השומעים".

הרי מבואר כי כך דרכם של בעלי לשון הרע, שמספרים דבריהם בשעה שאוכלים יחד עם השומע, ולכן מפרש התרגום: "לא תלך רכיל - לא תיכול קורצין". וידוע מה ששינו בגמרא (יומא פו): "היכי דמי בעל תשובה", כלומר מהו הסימן לבעל תשובה שהצליח בתשובתו, ומפרש שם רב יהודה: "באותו פרק, באותו מקום". כלומר אם נזדמן באותו זמן ובאותו מקום שנכשל בו בעבר, ועתה הוא עומד בניסיון הרי זה סימן שהוא בעל תשובה אמיתי.

מעתה ירווח לנו להבין הטעם ששלחנו של אדם מכפר עליו כמזבח הקטורת על לשון הרע, כי מאחר שכך דרכם של בעלי לשון הרע, לספר את דבריהם בשעה שאוכלים על השלחן, לכן דוקא שם באותו פרק ובאותו מקום ראוי לכפר על לשון הרע, על ידי שימנעו מלדבר ולשמוע לשון הרע על השלחן.

## "שלשה שאכלו" תיקון לחטא לשון הרע שהורג שלשה

רחש לבי דבר טוב לבאר בזה בדחילו ורחימו מה שאמר התנא האלקי רשב"י: "שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי מתים". וכבר הבאנו מה שביאר הבעש"ט הכוונה בזה על המתים המגולגלים בתוך המאכלים, שאין להם תיקון כי אם בדברי תורה.

לרפואה שלימה של הגאון רבי שלום חיים בן עליזה שליט"א נדבת דר. רפאל ולימור מהדב הי"ו

לקבלת המאמרים באימייל: [mamarim@shvileipinchas.com](mailto:mamarim@shvileipinchas.com)